AGDER fylkeskommune

Saksframlegg

Arkivsak-dok.	26/60132-1
Saksbehandler	Jonas Ravn Øhlckers

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	26.11.2026

Frivillighetsfond - endring av tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø vedtar retningslinjer for Frivillighetsfond – driftstilskudd
2. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø vedtar retningslinjer for Frivillighetsfond – utviklingstilskudd
3. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø vedtar retningslinjer for Frivillighetsfond – aktivitetstilskudd, og innlemmer tidligere tilskudd for livsmestrings- og lavterskel rustiltak i denne ordningen.

Vedlegg

Presentasjon av forslag til Frivillighetsfond
Retningslinjer driftstilskudd Frivillighetsfondet
Retningslinjer utviklingstilskudd Frivillighetsfondet
Retningslinjer aktivitetstilskudd Frivillighetsfondet

Sammendrag

Tilskuddsordningen «Tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse» foreslås endret til et «Frivillighetsfond» (innenfor samme budsjettrammer) med tre deler som dekker ulike behov og formål:

- Driftstilskudd for å støtte regionale frivillige organisasjoner
- Utviklingstilskudd for å stimulere til utviklingsprosjekter i regi av frivillige organisasjoner og til kommuners tilrettelegging og gjennomføring av lokal frivillighetspolitikk
- Aktivitetstilskudd for å støtte særlig prioriterte formål, målgrupper og tiltak

Endringene foreslås på bakgrunn av erfaringer med tilskuddet så langt, og innspill fra kommuner og frivillige organisasjoner – for å få bedre effekt og måloppnåelse av tilskuddet som et virkemiddel for å støtte og styrke frivilligheten i Agder.

Saksopplysninger

Revidering av fylkeskommunens tilskuddsordninger er et av tiltakene i det gjeldende handlingsprogrammet. Tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse (inkludert «ekstra tilskudd til frivilligheten» i 2023) har vært et virkemiddel for å støtte frivillige lag og foreninger i 4 år. 788 søknader om til sammen 136 millioner har resultert i at 504 søknader er tildelt til sammen 34 millioner kroner. Disse tildelingene og rapportene har gitt noen erfaringer og vist noen mulige behov for endringer, for å tilpasse virkemiddelet bedre til regionale målsettinger og frivillig sektors behov.

Erfaringer og endringsbehov (vurdering)

Gjennom fire år med tildelinger har saksbehandlerne gjort følgende erfaringer og vurderer mulige endringer som ligger til grunn for forslaget:

- Det er vanskelig å vurdere hvilken effekt tildelingene har for styrking av frivilligheten, utover at man støtter mye god frivillig aktivitet. Det er i en del tilfeller mulig at denne aktiviteten uansett ville bli gjennomført uten støtte, eller søkeren stimulert til å søke støtte andre steder.

- Det framstår noe tilfeldig hvem som søker, basert på deres kjennskap og søkererfaring/kompetanse, slik at det ikke er sikkert at tildelingene går til de som egentlig trenger eller fortjener det mest.

- Tilskuddsordningen er innrettet slik at den tildeler litt til mange mottakere. Er det mer riktig (og mer effektivt) å prioritere færre og de viktigste søknadene?

- Kommunene har ikke kunnet søke på tilskuddsordningen – samtidig som de er best posisjonert til å kunne legge til rette for lokale lag og foreninger.

- Andre tilskuddsordninger er endret eller kommet til, for eksempel Regionalt kulturfond - kultursamarbeid, slik at formål og målgrupper overlapper og er dekket i andre tilskuddsordninger

- Bør man målrette tilskuddene bedre til de behov og formål som vi trenger mest, og som er viktigst for levekår og livskvalitet i Agder, for å få økt effekt av begrensede midler?

- Er det fornuftig å styre forventninger gjennom å bli tydeligere og mer forutsigbare på hva som får og ikke får støtte?

- En del søkere søker til aktiviteter hvert år, og får en tildeling fordi de fyller et viktig formål for regionen. Kan det være vel så fornuftig å styrke deres kapasitet og selvstendighet ved å gi driftsstøtte?

Medvirkning og innspill

Gjennom tre åpne innspillsmøter i oktober 2026, ble 14 kommuner/ frivilligsentraler og 8 frivillige organisasjoner forelagt de samme erfaringene, endringsbehovene og forslag til endringer som på hovedutvalgsmøte 17. september 2026. I tillegg er det sendt ut informasjon om anledning til å komme med skriftlige innspill utenfor innspillsmøtene.

Oppsummering av innspill:

- Utviklingstilskudd: Det er viktig for kommunene å kunne fortsette å få støtte til arbeidet med tilrettelegging for lokal frivillighet. Samtidig viktig at kommunene ikke søker «på egenhånd», men at det er i samarbeid med og forankret hos frivilligheten

- Utviklingstilskudd: Viktig del for å skape insentiver og begrense risiko for å teste ut løsninger og prøve noe nytt.

- Driftstilskudd til regionale organisasjoner vil være en anerkjennelse av deres betydning, vil kunne gi mer forutsigbarhet, og gi støtte til drift – som ellers sjelden støttes.

- Driftstilskudd vil kunne fristille organisasjonene til å arbeide i tråd med formålet, framfor å tilpasse seg for å «jage» etter skiftende tilskuddspotter.

- Driftstilskudd bør ikke bare gjelde tradisjonelle medlemsorganisasjoner med lokallag, men også paraplyorganisasjoner (med medlemsorganisasjoner) og andre frivillige organisasjoner med regionalt nedslagsfelt.

- Driftstilskudd: Viktig at det tar høyde for at organisasjoner er ulike organisert, og ikke følger fylkesgrensene.
- Aktivitetstilskudd: Avgjørende at det finnes et tilskudd der man kan få støtte til eksisterende velprøvde aktiviteter som hjelper mennesker og bedrer livskvalitet – ikke bare til nye prosjekter.

- Tilskudd som kan gi kompetanseheving for organisasjonene og de frivillige er viktig, og vanskelig å få støtte til andre steder.

Tilskudd til livsmestrings- og lavterskel rustiltak
Tillskudd til Livsmestrings- og lavterskel rustiltak inkludert oppfølging av ungdom under straffegjennomføring lå tidligere til hovedutvalg for utdanning og folkehelse, men ble i 2026 underlagt hovedutvalg for næring, kultur og miljø. Tilskuddet hadde i 2026 en ramme på 3,3 millioner kroner.

Ordningen har hatt mange overlappende søknader med frivillighetstilskuddet, og også utfordringer med undertildeling i forhold til rammen. Det foreslås at tilskuddet integreres med aktivitetstilskuddet, da de har overlappende formål og målgrupper. Skoler og barnehager vil da ikke lenger kunne søke. Videregående skoler har i en viss grad søkt på ordningen, og det anbefales at hovedutvalg for utdanning eventuelt finner andre løsninger for de videregående skolene gjennom samhandling og budsjett på det området.

Tilskudd til utvikling av lokal frivillighetspolitikk
Tilskudd til utvikling av lokal frivillighetspolitikk har blitt benyttet av 15 kommuner de siste årene, og hadde en budsjettramme på 500 000 kroner i 2026. Behovet for dette tilskuddet i sin nåværende form er svekket, samtidig som behovet for å støtte kommunene i arbeidet videre med tilrettelegging for lokal frivillighet har økt. Det foreslås derfor å innlemme formålet med ordningen og budsjettrammen, i frivillighetsfondets utviklingstilskudd.

Rammer og fordeling
Forslaget til frivillighetsfondets rammer tar utgangspunkt i budsjettrammene i administrasjonens innstilling til handlings- og økonomiplan for 2027, og forslagene til bevilgning for:

- Tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse: 4 millioner kroner
- Tilskudd til livsmestrings- og lavterskel rustiltak: 3,3 millioner kroner
- Tilskudd til utvikling av lokal frivillighetspolitikk: 500 000 kroner

Med endring til et frivillighetsfond på 7,8 millioner kroner foreslås følgende fordeling:
- Aktivitetstilskudd: 3 millioner
- Utviklingstilskudd: 2,5 millioner
- Driftstilskudd: 2,3 millioner.

Denne vektingen / fordelingen kan prioriteres annerledes. Ved en endring av budsjettrammene vil den fordelingen som eventuelt besluttes, opprettholdes, med mindre nye prioriteringer gjøres i budsjettbehandlingen.

Det anbefales samtidig at fordelingen ikke er absolutt, men at fondet behandles som en helhet der eventuelle restmidler på grunn av undersøkning på en del eller konkrete satsninger (eks. eldre), kan benyttes på en av de andre delene.

Forslaget til innretning tar inspirasjon fra på lignende innretninger i både Rogaland og Vestland fylkeskommune. Forslag til fordelingsnøkkel for driftstilskudd til regionale organisasjoner er basert på tilsvarende ordning i Rogaland.

Navnet «Frivillighetsfond» tar inspirasjon fra innretningen av Regional Kulturfond, som er forenklende, og henvender seg til en sektor og en målgruppe av søkere, og samtidig er delt inn i ulike potter med ulikt formål og innretning.

Å søke på en del av fondet vil ikke utelukke noen fra å søke - og få en tildeling - på de andre delene – så lenge øvrige vilkår er oppfylt.

Frivillighetsfondets 3 deler:
Forslag til retningslinjer for frivillighetsfondets tre deler er vedlagt. De er basert på samme mal, så ordlyd og oppbygning er like. De skiller seg hovedsakelig på formål, hvem som kan søke, hva det kan søkes til, og hvilke prioriteringskriterier som legges til grunn. En mer visuell presentasjon av fondet, til orientering i møtet, er også vedlagt. De tre delene kan oppsummeres som følger:

1) Driftstilskuddet skal støtte og styrke regionale ledd av frivillige organisasjoner og andre organisasjoner med regionalt nedslagsfelt, for å gi mer forutsigbare rammevilkår, for å ivareta organisasjonenes selvstendighet og deres rolle og samfunnsbidrag i regionen. Forslaget innebærer at det ikke bare gjelder tradisjonelle fylkesledd av medlemsorganisasjoner med lokallag, men også må åpne for andre former å organisere seg.

2) Utviklingstilskuddet skal imøtekomme behovet for å støtte:
- kommuners tiltak for å legge til rette for frivilligheten (inkludert utvikling eller revidering av lokal frivillighetspolitikk)
- prosjekter i regi av frivillige organisasjoner, kommuner og forsknings aktører, som:
    - Kan bidra til utvikling og løsninger på større samfunnsutfordringer /-floker
    - Er nyskapende/ utprøvende, med lærings- og overføringsverdi for andre aktører
    - Øker frivillig sektors kompetanse, kapasitet og bærekraft
    - Øker kunnskap om frivillighet og frivillig sektor i Agder
    - Legger til rette for forbedret samhandling mellom frivillig og offentlig sektor

3) Aktivitetstilskuddet skal ivareta behovet for å kunne støtte frivillige lag og organisasjoner som har aktiviteter, mål og målgrupper som er særlig viktige for Agders mål knyttet til blant annet levekår, likestilling, inkludering og mangfold. Forslaget innebærer en spissing i formål og hvilke organisasjoner og aktiviteter som kan søke støtte, som innebærer at en del organisasjoner som tidligere har fått en tildeling, ikke lenger vil være aktuelle.

Vurderinger

De vesentligste i dette forslaget er å øremerke deler av fondet til driftsstøtte og til utviklingsstøtte for frivilligheten og kommunene – behov som ikke ivaretas av tilskuddsordningen slik den er i dag. Det etterlyses av aktørene på feltet, og vurderes som vesentlige virkemidler for å nå målsettingene i frivillighetsstrategien. Den beløpsmessige vektingen/ fordelingen av de ulike delene av frivillighetsfondet er ikke gjort før, og dermed en «kvalifisert gjetning» basert på antatte og innmeldte behov.

Et alternativt valg er å ikke endre noe ved tilskuddsordningen. Det vil ivareta en bred, generell tilskuddsordning til frivillige lag og foreninger lokalt og regionalt, med «litt til

mange». Det vil ikke kunne gi forutsigbar støtte til regional frivillighet som en viktig del av sivilsamfunnet på Agder og heller kunne gi støtte til kommunenes tilrettelegging for lokal frivillighet og større utviklingsprosjekter i regi av frivillige organisasjoner som det kan være behov for.

Et annet alternativ kan derfor være å opprette ordninger for driftstilskudd og utviklingstilskudd som foreslått, og beholde retningslinjene for aktivitetstilskudd nøyaktig slik «tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse» er i dag. Det vil da være stabilt og kjent for søkerne. Innenfor de samme budsjettrammene vil det bety at potten til fordeling reduseres betraktelig, og at færre søknader vil få en tildeling.

Videre kan det vurderes å opprettholde tilskudd til livsmestrings- og lavterskel rustiltak som en egen tilskuddsordning. Det vil redusere den totale budsjettrammen for Frivillighetsfondet, og trolig bidra til fortsatt overlappende søknader til flere ordninger og mindre forenkling for publikum.

Endringer i tilskuddsordninger kan ha utilsiktede konsekvenser. Det vil være naturlig å gjennomgå og vurdere endringer etter første tildelingsår, sammen med de potensielle søkerne og i de samhandlingsnettverkene som handlingsprogrammet legger opp til.

Regionplan Agder 2030

«Frivillighetsfondet som virkemiddel, og innretningen, bidrar til regionplanens delmål 5.6: Agder har en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet».

Gjennom frivillighetsfondets brede støtte til frivillig sektor, styrker man aktivitetstilbudet i regionen og lokalsamfunn, som bidrar til delmål 5.5: «Alle innbyggere har tilgang på gode arenaer for kultur, idrett og fysisk aktivitet i nærmiljøet, der de kan oppleve et bredt spekter av tilbud, fellesskap og aktivitet».

Fokuset på inkludering og barrierer for deltakelse, særlig i aktivitetstilskuddet, er også i tråd med delmål 3.5: Alle har like muligheter til å delta og bidra i samfunnet, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget til frivillighetsfondets rammer tar utgangspunkt i budsjettrammene i administrasjonens innstilling til handlings- og økonomiplan for 2027, og forslagene til bevilgning for:

- Tilskudd til styrking av frivillig aktivitet og deltakelse: 4 millioner kroner
- Tilskudd til livsmestrings- og lavterskel rustiltak: 3,3 millioner kroner
- Tilskudd til utvikling av lokal frivillighetspolitikk: 500 000 kroner.

Konklusjon

Forslaget om et Frivillighetsfond er et bidrag til det generelle målet om at tilskudd som virkemiddel skal gi økt måloppnåelse, mer effektiv ressursbruk og forenkling for søkerne.

Målet med frivillighetsstrategien er «økt deltakelse for bedre levekår» gjennom en «sterk, selvstendig og mangfoldig» frivillighet i Agder. De foreslåtte endringene innebærer at flere aktører kan søke og bli tildelt tilskudd til både drifts-, utviklings- og aktivitetsdelene av sin virksomhet, virksomhet som styrker sivilsamfunnets kraft og bidrag til regionen og lokalsamfunn i Agder. Det foreslås at retningslinjene for frivillighetsfondets tre tilskuddsdeler vedtas.

Kristiansand, 06.11.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør